

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ... ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΙ

Ο Μπωμαρσαί... γυμναστής δαίμων !.

και καλλιτέχνη, που κατέβωλλαν μεγάλες προσπάθειες για να αποκτήσουν περιουσία. Σχεδιάζαν όλοένα επιχειρήσεις, όνειρευόνταν κέρδη άμύθητα...

Ο αντιπροσωπευτικότερος τύπος του συγγραφέως, επιχειρηματίου, ήταν άσφαλως ο Μπωμαρσαί. Ανατασσόνταν σε κάθε είδους επιχείρηση, έγινε εκ περιτροπής και πολιτικός πράκτωρ. Αγόραζε τουφέκια για να τα ξαναπουλήσει «αισχροκερδώς» στους επαναστάτες της Αμερικής. Καθώς τον εξαραιτήριον ένας σύγχρονός του, συνδύαζε το «μεγαλοφυές ταλέντο του λογοτέχνη με την κερδοσκοπική δράση ενός τραπεζίτου»!

Άλλος τύπος τελείου «επιχειρηματίου» ήταν ο Μπαλζάκ: Πιο άφελής όμως, πιο ένθουσιώδης και πιο... εξωφρενικός από το Μπωμαρσαί.

Ο Μπαλζάκ ήρκε στο να σχεδιάζει επιχειρήσεις τεραστίες, αδύνατες στην εκτέλεση. Ονειροπολούσε, π.χ. την ίδρυση ενός τεραστίου... μακαζιλιου, που θα το διηύθυνε ο ίδιος, έχοντας ως συνεταιίρο του την... Γεωργία Σάνδη. Η Σάνδη θα θρονιάζονταν στο ταμείο του «μαγαζιού», ή δε Μπαλζάκ θα... περιποιούνταν τους πελάτες.

Το όνειρό του αυτό τον κατείχε επί πολύν καιρό. Και σάν τύχαινε να συναντήσει πουθενά την Σάνδη της έλεγε:

— Τι μεγάλο γεγονός, έ, αγαπητή μου Σάνδη; ! «Μέγα Λιεθνές Έδωμοπολετου» έτσι θα το ονομάσωμε...

Η φιλοχρηματία του Μπαλζάκ τον έκανε κάποτε να πουλήσει μόνος του όλα τα ειστήρια της παραστάσεως κάποιου κωμωδίας του. Όταν δέ έπιγαινε σε κανέναν εκδότη να του πουλήση το έργο του, μεταχειριζόνταν χίλια δυο κόλλα για να του εισπράξη δυο μπουρούσε μεγαλύτερα «συγγραφικά δικαιώματα».

Ίδου ένα από αυτά τα κόλλα του, όπως μάς τα διηγείται ο Τούλιος Κλαρετί :

«Αδιάφορα, χαμογελώντας, με ένα ύφος σά νάστειευότιν, άρχισε τη συζήτηση με τον εκδότη.

— Δεν βρίζετε πως έχω μεγαλύτερο ταλέντο από τον Άλέξανδρο Δουμά ;

— Τόν Δουμά ; Βεβαιότατα κύριε ντε Μπαλζάκ.

— Και για τόν Φρεντερίκ Σουλιέ τι ιδέαν έχετε ; Τα έργα μου δεν είνε καλλίτερα από τα δικά του ;

— Άσφαλως, αγαπητέ μου Μπαλζάκ.

— Και δεν πιστεύω να φαντάζεσθε ότι, παρά την επιτυχίαν των «Μυστηρίων των Παρισίων», τα βιβλία του Σύη έχουν μεγαλύτερη αξία από τα δικά μου ;

— Και βέβαια όχι !

— Έ, τότε λοιπόν, για πέστε μου. Τι πληρώνετε στον Ευγένιο Σύη ; Τι δίνετε στον Σουλιέ ; Τι στον Δουμά ; Έφ' δσον, καθάς είπατε κι' ο ίδιος, τα βιβλία μου έχουν μεγαλύτερα αξία, από τα βιβλία των κυριών αυτών, δεν νομίζετε πως κρέπει να με πληρώσετε περισσότερο απ' ότι πληρώνετε αυτούς ;. Έλατε τώρα... Μήν το συζητούμε το πρόβλημα. Το παραδεχθήκατε, άλλωστε και μοναχός σας...»

Κι' ο εκδότης, τις περισσότερες φορές ύπέκυπτε.

Ο Μπαλζάκ και η Σάνδη... μακαζιλίδες !

Ο Λαμαρτινός... υπήρξε επίσης εξωφρενικός επιχειρηματίας.

Κατάφευγε και μπλεκόντα διαρκώς σ' επιχειρήσεις που άποτυχαίαν παραταγώδως. Δεν μπορούσε να πολυτρωθή ποτέ από τα κα-

Ο Μπωμαρσαί και οι επιχειρήσεις του.— Τό... μακαζιλικού του Μπαλζάκ με συνεταιίρο την... Γεωργία Σάνδη.— Τό κτήμα του Μπαλζάκ και τό εκδοτικό του κατάστημα.— Ο Γκοζλάν που πευλευσε την... ύπογραφή του!— Έξωφρενικαί επιχειρήσεις του Λαμαρτινού.— Ο Άλέξανδρος Δουμάς... θεατρώνης.— Ο Ογγύ και ο «Ριγκολέτες».— Η έφημερίς... Πεταίτα !

Υπήρξαν περιστάσεις ώστόσο όπου ο Μπαλζάκ έδειξε πραγματικό επιχειρηματικό πνεύμα. Όταν αγόρασε τό μεγάλο κτήμα Ζαρντίς, είχε προμαντεύσει πως κάποτε θα περνούσε από κεί ο σιδηρόδρομος. Και πράγματι, ύστερ' από λίγα χρόνια ο ύπολογισμός του αυτός βγήκεν αληθινός. Κι' ή αξία του κτηματός του, από τήν μιá μέρη στην άλλην εκατονταπλασιάσθηκε.

Πολλά χρήματα επίσης εκέρδισε κι' από μιάν άλλη του επιχείρηση. Αγόρασε ένα τυπογραφείο κι' άποφάσισε να γίνη εκδότης. Οι εκδόσεις του είχαν μεγάλη κυκλοφορία και κυρίως τά έργα των γάλλων κλασσικών που είχε βγάλει σε κομψότατους τόμους.

Άλλος περίφημος... συμπερονολόγος συγγραφείς είνε ο Λέων Γκοζλάν—στένος φίλος του Μπαλζάκ και γνωστότατος μυθιστοριογράφος της έποχής εκείνης.

Ο Γκοζλάν έγραφε τήν «επιφυλλίδα» του παρισινού «Αίωνα».

Διηγόνται μάλιστα γι' αυτόν τό εξής άμυητο : Μιά μέρα παρουσιάστηκε στον διαχειριστή της εφημερίδος δυο έργαζόνταν, για να πληρωθή, κρατώντας στο χέρι τήν σημείωση των στίχων (οι επιφυλλιδογράφοι πληρώνονται στη Γαλλία ως επί τό πλείστον με τό στίχο) που του όφείλοντο.

— Λείπουν σαρανταπέντε στίχοι ! ειπε στον διαχειριστή, δείχνοντάς του τή σημείωση.

— «Ω! Ξαναμετρήστε τους κ. Γκοζλάν. Τους έμέτρησα με μεγάλη προσοχή. Δέ λείπει ούτε ένας στίχος... Δέν είνε δυνατόν...»

— Μου λείπουν, σας λέω, σαρανταπέντε στίχοι ! Τό μυθιστόρημά μου δημοσιεύθηκε σε σαρανταπέντε επιφυλλιδες. Έμπήκε λοιπόν σαρανταπέντε φορές και τό όνομά μου «Λέων Γκοζλάν» !.

— Μά, κύριε Γκοζλάν, δεν έχει άκουστη ποθενά να πληρώνεται και ή ύπογραφή του συγγραφούς !

— Πολύ ώρατα !.. φώναξε τότε καταγανακτισμένος ο μυθιστοριογράφος. Άφου όμως δεν τήν πληρώνετε, τήν ύπογραφή, γιατί τήν βάζετε ; Νά τήν άφαιρέτε ! Στο τέλος κάθε επιφυλλίδος μή βάζετε τό όνομα του συγγραφούς, αφού δεν θέλετε να τό λογαριάσετε !..

Κάποιος διευθυντής μεγάλης καθημερινής εφημερίδος που χρημάτισε και ύπουργός, συνήθιζε να λήη σχετικώς. «Προτιμώ να μπλέξω με δικαστικό κλητήρα, παρά με ποιητή !»

Ο Λαμαρτινός... υπήρξε επίσης εξωφρενικός επιχειρηματίας.

Κατάφευγε και μπλεκόντα διαρκώς σ' επιχειρήσεις που άποτυχαίαν παραταγώδως. Δεν μπορούσε να πολυτρωθή ποτέ από τα κα-

τα θληπι κα χρέη του. Για να πληρώνη τους τόκους τους μά κα... τις ζημιές των επιχειρήσεών του, προπουλούσε τή συγκομιδή της σταφίδας του κι' αγωνιζόνταν με τήν πέννα του να βγάλη λίγα χρήματα. Μολαταύτα ο διαρκής του πόθος ήταν να ταξιούση. Ο νεοροπολούσε να πάη στη

Ο Γκοζλάν πρό του ταμείου...

ΚΑΤΩΡΘΩΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΥΠΝΟΒΑΤΙΔΟΣ

Στη Φιλαδέλφεια της Αμερικής έχει κάνει τελευταίως μεγάλη εντύπωση η μαντική δύναμη της ύπνοβατίδος Μις Ντίρτον, η όποια κατορθώνει ν' αποκαλύπτει κατά τρόπον μυστηριώδη και ανεξήγητον διάφορα μυστικά. Όλοι όσοι επλησίασαν την περιφήμη αυτή ύπνοβατίδα, ομολογούν πως όσα τους είπε έβγηκαν έντελώς αληθινά.

Πρό όλιγων ημερών είχε εξαφανισθεί κάποιος ταχυδρομικός υπάλληλος. Η άστυνομία κατ' αρχάς ένόμισε ότι πρόκειται περί εγκλήματος. Η ύπνοβατίς όμως έρωτηθείσα ειπε, ότι ο υπάλληλος αυτός αυτοκτόνησε. Τα άστυνομικά όργανα τότε άρχισαν νά προβαίνουν εις δραστηρίους έρευνας προς αναάλυψιν του πτώματος αυτού, αί όποια όμως έπεβαινον άσκοποι και, ένεκα τούτου, εκέφθησαν, ότι το καλύτερο άπ' όλα θά ήτο νά ρωτήσουν και πάλιν την ύπνοβατίδα, η όποια ίσως νά έγνωρίζε τό μέρος στό όποιο θά έπρεπε νά έρευνηθούν. Πράγματι η Μις Ντίρτον τους ειπε ότι σέ δύο ήμέρες τό πτώμα του ταχυδρομικού υπαλλήλου έπρόκειτο νά έμβρασθή σ' ένα ώριματόν μέρος της άκτής. Οί άστυνομικοί έρευνησαντες, ειδαν μετ' έκπληξης ύστερα από δύο ήμέρες τό πτώμα του άτυχούς υπαλλήλου νά τό βγάξη η θάλασσα στην ύποδειχθείσαν θείαν !..

Συρία, κι' έχει νά πλουτήση.

Κάθε τόσο τόν έπιανε «δημοσιογραφικός όρασμός». Έβγαζε έφημερίδες, περιοδικά : τόν «Σύμβουλο τού Λαού», τά «Λογοτεχνικά Μαθήματα», που τά συνέτασσε όλομόναχος, που τά διηύθυνε με πνευτό ένθουσιασμόν, γράφοντας με τό χέρι του τάς εγκυκλίους στους άναγνώστας και φροντίζοντας ο ίδιος γιά τήν έκδοση και τήν έθεωρούσε σπουδαίο, συνήθιζε μάλιστα νά λέη :

— Ός κι' ο Θεός έχει ανάγκη ορεκάμας ! Οί καμπάνες του δεν είναι τίποτε άλλο παρά ορεκάμα γιά νά μαυρίτη κόσμος σ' τίς έκκλησίες του !..

Ός τήν τελευταία του στιγμή ο Λαμαρτινός άρρωστος, γέρος, δυστυχισμένος εργαζόταν με κόπο γιά νά βγάλη τό ψωμί του.

Ο Αλέξανδρος Δουμάς ειχε... θεατρικό έπιχειρηματικό πνεύμα. Έκτισε και ίδρυσε τό «Ιστορικό Θεάτρο» που τό διηύθυνε μόνος του, δίνοντας έκει έργα που βασίζονταν «τρείς συνεχείς έσπέρας» όπως, π.χ. η Τριλογία τού «Μόντε-Χρήστου». Κι' αυτός όνειροπολούσε σάν τόν Μπαλζάκ, και σάν τόν Λαμαρτινό, νά γίνη μια μέρα πλούσιος. Το γεγονός όμως εινε πως ναι μόν ως διευθυντής θεάτρον ύπηρεξέ πρώτης τάξεως έπιχειρηματίας, αλλά στό τέλος, έρχοκόπησε κι' άπελιπισμένως έφυγε γιά τό Βέλγιο !..

Πραγματικός συμπερονολόγος συγγασεύς ήταν ο Βίκτωρ Ουγγώ... Τήν εποχή πουχε έξροισή στό Βέλγιο, γιά πολιτικούς λόγους, τά οικονομικά του δεν ήσαν πολύ άνθηρά. Φαντάζεσθε λοιπόν τήν άγανάκτηση του όταν έβλεπε τά περισσότερα δραματικά του έργα που ειχαν άπαγορευθή στό Παρίσι από τή λογοκρισία, νά παίζονται σέ διάφορα θεάτρα διασκευασμένα σέ όπερες—όπως π.χ. τό «Ο Βασιλεύς διασκεδάξει» που τό μετέβαλεν ο Βέρντι σέ «Ριχολέτο» χωρίς νά του στέλνουν ούτε πεντάρα από τά ποσοστά.

Ο Ουγγώ στις έμπορικές του συναλλαγές ήταν ύπερβολικά εύθύς, τίμιος και εύσυνειδητος. Ένοούσε όμως κι' οί άλλοι νά εινε τό ίδιο άπέναντί του. Όταν ύπέγραφε μια συμφωνία μ' έναν έκδοτή έφρόντιζε νά αναφέρωνται σ' αυτή και η πιο άσημαντες λεπτομέρειες. Το χρώμα του έξωφύλλου, τό σήμα του βιβλίου, η χρονολογία της έκδόσεως και η ήμερα ακόμα.

Ένας άλλος πρωτότυπος έπιχειρηματίας Δημοσιογράφος ήταν ο Ίππόλυτος ντε Βυλλμασσάν. Κάποτε, φαντασθήτε, έξέδωσε μια έφημερίδα, με τόν τίτλο «Μεγάλη Έφημερίς» τυπωμένη επάνω σέ... πανί ! Ο άναγνώστης δεν θάγε, άπου έδιάβαζε τήν έφημερίδα του, παρά νά... τήν στείλη στην πλύστρα, γιά νά του μείνη έστου... ένα κομμάτι λευκό λινό, που μπορούσε νά τό μεταχειρισθή ως... μαντήλη ή ως τραπεζομάντηλο κατά βούληση !..

Η έπιχείρησις όμως άπέτυχε. Και η «Μεγάλη Έφημερίς» δεν βγήκε παρά μια μόνο φορέ...

ΑΠΟ Τ' ΑΠΟΜΗΝΗΜΕΥΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΟΥ

ΤΟ ΠΑΙΔΟΚΕΡΙΤΣΟ-ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΡΑΣ

(ΑΥΤΟ ΠΑΡΕΧΕΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ)

Πρό όλιγων έτών, γράφει κάποιος Παρισίος άστυνομικός, στα άπομνημονεύματά του, άνεκαλύφθη ένας σπανιότατος τύπος άνθρώπου που μ' άλλη μορφή παρουσιαζόταν στην γωνιώνα και μ' άλλη στην οικονενεία του. Ήταν ένας ώραιότατος νέος, 24 περίπου έτών, γνωστός υπό τό όνομα Αδόλφος Φλοκέ, που ντύονταν μ' έξαιρετική κομψότητα και κάθε πρωί βγαίνοντας απ' τό σπίτι του πήγαινε στό μικρό τραπεζιτικό γραφεύο του, κοντά στό χρηματιστήριο, όπου κέρδιζε άρκετά χρήματα από τίς κερδοσκοπικές έπιχειρήσεις του και πολλοί συνάδελφοί του ζήλευαν τήν τύχη του.

Ή κατάσταση αυτή βάσταξε δεκαπέντε μήνες, αλλά μια μέρα που ο νεαρός κύριος Φλοκέ περνούσε από τήν πλατεία τού Χρηματιστηρίου, στην οδό Βιβιέν, έδα αποκόνητο τόν ξορριζε κάτω και τόν έτραυματίσε σοβαρά στό μηρό. Μόλις οδηγήθηκε από τούς άστυφύλακες στό πλησιέστερο νοσοκομείο, οί γιατροί άνεκάλυσαν ότι ο νεαρός κερδοσκόπος ήταν... δεσποινίς γνωστή στους άνωτέρους παρισινούς κύκλους !..

Άλλά πως τόσοσν καιρό διέφυγε τήν προσοχή τών οικείων και τών φίλων της η δεσποινίς αυτή και πως μπορούσε νά έξηγηθή η άλλόκοτη ζωή της : Ή νέα ειχε πεί στους γονείς της ότι διορίσθη γραμματέυς σ' ένα μεγάλο έμπορικό και κάθε μέρα που έφυγε από τό σπίτι της τους έδινε μ' αυτή τήν ιδέα. Τα πρώτα χρήματα που χροειάστηκαν ν' άνοίξη τό τραπεζιτικό γραφεύο της τ' άπέγραφε από τήν κληρονομία κάποιας μακρονηής θείας της. Βλέποντας τίς έπιχειρήσεις της νά πηγαινόν θανάσιμα νοίκιασε κοντά στό σπίτι της ένα άπόρομο δωμάτιο όπου άλλαζε νηθημερινώς τά ρούχα της, πρωί και βράδυ. Όσο γιά τά μαλλιά της τά ειχε κόψει, αλλά ειχε παροαγείλει νά της ετοιμάσουν άλλα ψεύτικα, τά όποια έβαζε όταν έγύριζε στό σπίτι τών γονέων της. Ή νέα αυτή, πρόσθεσε ο άστυνομικός, ειχεν ιδιαίτερη κλίση προς τούς θρηθμούς και τήν κερδοσκοπία.

Η κυρία Σαομέν—μητέρα μιας ηρωίδος σχετικής ιστορίας—ήταν χήρα ενός δημοσίου υπαλλήλου κι' η μικρή σύνταξη πουλάιανε κάθε μήνα, μόλις της έπαρκούσε γιά τίς ανάγκες, τίς διενές της και τών κοριτσιών της. Οί συγγενείς της, πλούσιοι μεγαλέμποροι, δεν τή θουλούσαν συχνά και μόνο από καιρό σέ καιρό της έστελναν κανένα άσήμαντο βοήθημα. Η μεγαλύτερη κόρη της που τραγουδούσε θανάσιμα έπρότεινε μια μέρα στή μητέρα της νά χρησιμοποιήση ως έπάγγελμα τήν ώραία φωνή της, τραγουδώντας στα καφε-κονσέρ τό βράδυ γιά νά μπορη νά προσφέρη κάτι γιά τή συντήρηση της φτωχής οικογενείας της. Η μητέρα της όμως άντέταξε τελεία άρνηση και με κανένα λόγο δε δέχτηκε νά της τό έπιτρέψη.

Τότε η νέα μπήκε υπάλληλος σ' ένα άνθοπωλείο ένω η μικρότερη άδελφή της εργαζόταν σέ μια γνωστή τουσ μούδινα. Η μεγαλύτερη έγγύριζε στό σπίτι της πολλές φορές τά μεσάνυχτα. Έδικαιολογούσε δε λέγοντας πως τό άνθοπωλείο έκλεινεν άργά. Μια μέρα όμως η γορή μητέρα της που υπέφερε από ρευματισμούς έβριανε πάντα σχεδόν κλεισμένη στό σπίτι της, βγήκε έξω έκτάκτως γιά μια σπουδαία υπόθεση της, και καθώς περνούσε από μια όδό, ειδς με μωβίλη της έκπληξη μερικά επιστολικά δελτάρια με μιάν εικόνα πουβιαία άπαράλλαχτα με τή μεγαλύτερη κόρη της ! Μη μπορούντας νά έξηγήση μόνη της τό πράγμα, άγόρασε γάμπασα δελτάρια με τό σποκό νά τά δείξη στίς θυγατέρες της και νά τή διαφωτίσουν αυτές. Πραγματικά μόλις η μεγαλύτερη απ' αυτές ειδη τά δελτάρια άφησε μια μεγάλη γοαυή άπελπισιάς που φανέρωνε πως η μάνα της δεν ειχαν άπατηθή κι' άναγκάστηκε νά άποκαλύψη τό μυστικό της. Πρό τριών έτών ειχε πάει γιά λίγες μέρες μόνο σ' ένα άνθοπωλείο κι' όσες φορές τή συνόδευε η μικρότερη άδελφή της τήν άποχαρευτούσε στή θύρα της αϊλής κι' έπειτα βγαίνοντας από τήν άλλη πόρτα πήγαινε στό άτελει ενός Τσιορφαίου όπου έπόζαρε επί πληρωμή. Το βράδυ τραγουδούσε σ' ένα καφε-κονσέρ τών Ηλυσίων πεδίων κερδίζοντας απ' αυτές τίς άσχολίες της δέκα φορές περισσότερα απ' όσα θάπαίριαν άν εργαζόταναν στό άνθοπωλείο. Η μητέρα στην άρχη κατέβασε τά μούδια της μετά τήν άπίστευη αυτή άποκάλυψη, αλλά τέλος άναγκάστηκε νά υποκίνηη στις παρακλήσεις της κόρης της. Σήμερα ζούν κι' η τρείς τών εύτυχισμένων σ' ένα σπίτι που τ' άγόρασαν με τά κέρδη της μεγαλύτερης κόρης στό Σαιν-Κλου.